Till: Måns Rosén, direktör SBU
Kopia: Lars Jakobsson, ordförande i SBU-projektet ADHD
Kopia: Socialdepartementet
Kopia: Läkemedelsverket

Angående SBUs hantering av jäv och intressekonflikter för den externe konsulten och missbruksläkaren Bo Söderpalm

1 oktober 2010

SBU har i gruppen av externa experter i ADHD-projektet antagit missbruksläkaren Bo Söderpalm. Denna skrivelse är ett ifrågasättande av SBUs hantering av gällande regler om jäv och intressekonflikter för denne externe expert.

Hanteringen av jäv och intressekonflikter beskrivs bland annat i myndighetens dokument från 2008 **[1]**, där man kan läsa: *"I grunden har myndigheterna ett ansvar för att garantera att regeringsformens krav på objektivitet, saklighet och opartiskhet uppfylls vid hanteringen av utredningar och ärenden."*

Externa experters ekonomiska och andra förbindelser med de läkemedelsbolag som kan tänkas gynnas ekonomiskt av dessas deltagande i en statlig utredning, är naturligtvis av avgörande betydelse när myndigheter gör sina bedömningar i jävsfrågor.

En annan av de omständigheter som måste beaktas vid bedömningar av jäv är om experten *har ett starkt ideellt engagemang i en viss fråga*. Även välgrundade misstankar om en *förutfattad mening* kan skapa en jävssituation (se hovrättsfallet RH 1993:109).

Den externe experten Bo Söderpalm uppfyller utan tvivel kraven på uteslutning från SBUs ADHD-grupp. Skälen är som följer:

Söderpalm har, enligt redogörelse från patientföreningen Attention, krävt att socialtjänsten ska *begära* att behandlingshem för missbrukare gör ADHD-utredningar och ger metylfenidat och amfetamin. **[2]** De behandlingshem som inte gör så ska myndigheter inte ingå avtal med; dessa behandlingshem ska således utestängas från samhällets stöd. Söderpalm begär med andra ord ett indirekt förbud mot drogfri behandling av missbrukare. Han säger enligt redogörelsen: *"Så många som 50 procent av dem med ADHD har någon form av beroendeproblematik, vanligast är alkohol".* I redogörelsen sägs också att Söderpalm hävdar att utskrivning av amfetaminpreparat till missbrukare minskar risken för återfall i missbruk. Söderpalms Power-point-presentation vid föredraget ger vid handen att missbrukare kan "behandlas" med ända upp till 600 mg Ritalina om dagen!! **[3]**

Enligt Läkemedelsverkets konsult Lars von Knorring är Söderpalm (och kollegan Johan Franck) av den bestämda uppfattningen att missbrukare "med ADHD" ska ges **HÖGA** doser rent amfetamin (Metamina). von Knorring skriver att det *"råder också*

en överväldigande enighet bland de specialsakkunniga på vuxna med ADHD och missbruk om att dessa kräver höga doser." **[4]** De höga doser amfetamin som Söderpalm vill ge missbrukare framgår i licensansökningar till Läkemedelsverket där dosen 225 mg rent amfetamin föreslås.

Än mer avslöjande var det möte som hållits på Läkemedelsverket i år. På mötet berättade Söderpalm (Woxler och Franck) att man för metylfenidat bör skriva ut följande doser: ***"I normalfallet ej över 300mg, men vissa individer har behov av högre doser."*** (!!) När det gäller Metamina (rent amfetamin): ***"60-90 mg (enskilda upp till 200 eller 250 mg, undantagsvis högre)".*** (!!) **[5]**

Samtidigt svarar Bo Söderpalm (Per Woxler och Johan Franck) mycket klart på Läkemedelsverkets fråga om vetenskapliga bevis: **"Finns vetenskapliga belägg för effekt? BS, JF, PW: Nej."** Det kan vara av intresse att jämföra det uttalandet med vad Söderpalm anger för *allmänheten* i föredrag, där han om sin uppfattning om amfetaminpreparatens effekt på missbruket säger: **"Tveklös effekt!" [3, sidan 68]**

Det står mycket klart att Söderpalm har *"ett starkt ideellt engagemang"* i denna fråga. Han *propagerar för* och *skriver själv ut* SKYHÖGA doser amfetamin till missbrukare (och hävdar enligt föreningen Attention att "de flesta amfetaminister förmodligen har ADHD"). **[3]** Det måste påpekas att varken metylfenidat eller amfetamin är godkänt för vuxna "med ADHD" – än mindre för missbrukare. EU-kommissionens beslut av den 27 maj 2009 gav än starkare betoning av detta faktum, när man skrev: *"Vuxna: Metylfenidat är inte godkänt för användning vid ADHD hos vuxna."* **[6]**

I Söderpalms sent till SBU inskickade jävsdeklaration [7] framgår att han:

- fått 25 000 kronor av läkemedelsbolaget Merck år 2010 för en omformulerad text om bolagets preparat mot alkoholism;
- vid ett antal tillfällen år 2009-2010 varit föredragshållare åt Janssen-Cilag (som tillverkar ADHD-preparatet Concerta) och fått 5000 för varje föredrag;
- fått forskningsanslag från Pfizer åren 2009-2010 på 300 000 för en prövning av Champix mot alkoholism (Champix är det preparat som slagit rekord i antal anmälda biverkningar **[8]**);
- fått forskningsanslag på 32 000 per patient för en forskningsstudie om alkoholism av läkemedelsbolaget Merck åren 2009-2010; total 24 patienter inkluderade (vilket ger ungefär 750 000 kronor);
- fått forskningsanslag av Organon (senare Schering-Plough) på 1 000 000 kronor/år, åren 2007-2009, för forskning om alkoholism och andra beroendetillstånd.

Det här innebär att **Söderpalm fått anslag på 4 miljoner kronor från läkemedelsbolag sedan 2007**. Han har under de sista tre åren fått ekonomiskt stöd av Merck, Janssen-Cilag, Pfizer, Organon/Schering-Plough.

Det måste noggrant beaktas att Söderpalm är av den uppfattningen att hälften av alla missbrukare (inklusive alkoholmissbrukare) "har ADHD". Det här innebär att det

ekonomiska stöd han fått från alla dessa läkemedelsbolag (för främst forskning om alkoholism) *har direkt koppling till området ADHD*. Och självklart måste alla dessa bidrag diskvalificera honom från deltagande i den opartiska SBU-gruppen.

För att ge bilden av vad utskrivningen av Ritalina och Concerta har fört med sig i form av missbruk i Sverige under de sista tre åren kan det avslutningsvis vara lämpligt att läsa dessa **103 sidor med berättelser från "brukarna" själva** **http://jannel.se/concrit.Apr2010.pdf** Dessa berättelser får här också tjäna som motvikt mot Söderpalms alla uttalanden om att utskrivning av höga doser Ritalina och Concerta *minskar* missbruket (notera också att mängder av berättande "brukare" blir höga på doser som är mycket lägre än dem Söderpalm anbefaller).

Sammantaget innebär det ovanstående att Söderpalm mycket klart uppfyller kraven på uteslutning från SBU-gruppen. Han uttryckte själv i mail till SBU den 2 februari i år, innan han skickat in sin jävsdeklaration, att han ***"kanske faktiskt inte borde ingå i gruppen".*** Med tanke på de fakta som presenterats ovan är svårt att inte hålla med.

Jag ser fram mot besked från SBU att myndigheten tar reglerna om jäv och intressekonflikter på allvar, och att man beslutat sig för att Söderpalms ideella engagemang för utskrivning av skyhöga doser amfetamin till missbrukare, parat med hans ekonomiska engagemang för läkemedelsindustrin, gör att han måste träda tillbaka som SBU-expert.

Janne Larsson
skribent
janne.olov.larsson@telia.com

(Snöbollsgränd 22
129 45 Hägersten)

[1] SBU, Läkemedelsverket, Socialstyrelsen, *Hantering av jäv, intressekonflikter och bindningar när externa experter anlitas*, 17 juni 2008, http://www.lakemedelsverket.se/upload/om-lakemedelsverket/publikationer/j%C3%A4v/J%C3%A4vsinformation%20f%C3%B6r%20experter.pdf
[2] Attention, pressmeddelande, 22 april 2009, http://attention.vgl.se/index.php?option=com_content&task=view&id=86&Itemid=31
[3] Söderpalm, PP-presentation 22 april 2009, http://attention.vgl.se/images/stories/dokument/adhdochberoende090422.ppt
[4] Lars von Knorring, konsultutlåtande, 18 augusti 2009.
[5] Läkemedelsverket, Tjänsteanteckning, 10 juni 2010.
[6] EU-kommissionen, beslut och bilagor om metylfenidat, 27 maj 2009, http://ec.europa.eu/health/documents/community-register/html/ho11401.htm
[7] Söderpalm, jävsdeklaration, 3 februari 2010, http://jannel.se/Soderpalm.SBU2010.pdf
[8] Dagens Medicin, Rökavvänjningstablett slår rekord i biverkningar, 21 maj 2008, http://www.dagensmedicin.se/nyheter/2008/05/21/champix-slar-rekord-i-bive/index.xml